

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOSINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

**DIN HAWAII - PURURI SUFLET
 ROMÂNESC, ÎNFĂȘURAT ÎN IE (INTERVIU CU SIMONA LAIU)**

Anca SÎRGHIE¹

Între diasporenii români pe care i-am întâlnit virtual în cele deja 80 de reuniuni literare internaționale organizate în ultimii trei ani prin formula tehnică numită zoom, (Ca să vedeți la ce a fost bun și covidul acela, altfel nenorocit, care a înspăimântat lumea!) Simona Laiu m-a încântat cu tema studiului pe care l-a făcut asupra costumelor tradiționale românești purtate de reginele noastre. Unde se află ea, doctoranda îndrăgostită de tezaurul portului românesc? În Hawaii, SUA! Ascultând-o la Cenaclul „Mircea Eliade” din Colorado SUA, cum prezenta cu sensibilitate pătrunzătoare detalii din ținuta reginelor României, am fost îndemnată să cred că dorul de țara obârșiei ia forme dintre cele mai neașteptate. De aici, încercarea de a cunoaște esențial o asemenea conațională, care și-a propus să trăiască într-un spațiu exotic, dar să simtă românește, pe mai departe. Cu

ce era să încep interviul pe care m-am bucurat să aflu că l-a acceptat Simona Laiu? Da, cu începutul..

Anca SÎRGHIE: Care este cea mai îndepărtată în timp imagine din copilăria ta?

Simona LAIU: Primele mele amintiri sunt strâns legate de gânduri închegate în jurul emoțiilor care au cristalizat experiențele de copil. Astfel am reușit să rup din vârtoarea nemiloasă a vremii prețioase frânturi de trăire. Aceste amintiri sunt precum boabele unui ciorchine de strugure: toate se leagă de lumina și înțelesurile casei bunicilor materni de la Albești, Botoșani. Casa albă cu acoperiș

¹ Anca SÎRGHIE, Interviu realizat prin telefon în zile de Mărțișor și Prier 2023. Honolulu, Hawaii (SUA) – Sibiu (România). Apărut în *Bumerang*

argintiu, ascunsă între grădinile încărcate de flori, cu pomi fructiferi de soiuri rare și fel de fel de animăluțe forma un univers complet pentru un copil între 2 și 3 ani. Văd ca printr-un văl de mătase pe bunica Elisabeta la masa din sufragerie scăldată de lumina soarelui, brodând ceva, în timp ce mă ruga să îi spun numerele de la 0 până la 100. Îmi amintesc starea de nerăbdare care mă cuprindea când, atentă la lătratul lui Haiduc, lășosul ciobănesc care mă chema să ne jucăm în curte, pierdeam șirul monotonelor numere și mă încurcam pe la 70, motiv pentru care, precum un Sisif, în diminutiv, o luam de la capăt!

Apoi o văd pe străbunica Haritina cum stătea în podul casei, așezată pe un mic scăunel cu trei picioare și dezghioca porumb cu ajutorul unui mic obiect de fier pe care îl ținea între degetele-i iscusite. Învismântată în negru, bătrâna era scăldată de razele care intrau în pod printre șindrilele acoperișului, precum un grup de sulite solare, iar sutele de știuleți de porumb din juru-i scânteiau grav ca o comoară în aerul poleit de praf și aur. Haritina era orbită de o cataractă nemiloasă, însă îmi simțea prezența și, chiar dacă nu îmi vorbea în acele momente, o vedeam atentă, cu corpul înclinat către mine care stăteam la gura podului pe scara pe vârfurile picioarelor și o priveam fascinată... După ce cobora din pod cu poala plină de boabe, mă lua de mână, mă ducea la cele două pietre discoidale de lângă cuptorul din curte și mă învăța să fac crupele, mâncarea găinușelor pofticioase și atotștiutoare care, cum o vedeau pe Haritina ieșind din pod, o întâmpinau cu alai împărătesc!

Tot la Albești în acea perioadă, așteptând să îl văd pe Moșu' Ene pe la gene, am întrezărit în exact momentul în care mă desprindeam de realitatea conștientă și mă prăvăleam în somn, un grup de îngeri! Nu mai știu curat (fără adaosurile gândurilor de peste ani) cum arătau. Am reținut doar starea generală de lumina blândă, milă, îndurare și panica lăcrămoasă pe care am simțit-o pentru mai mulți ani la vederea penelor de găină, care cumva îmi aminteau de îngeri...

Anca SÎRGHIE: Cine sunt părinții și unde ai copilărit, dragă Simona Laiu?

Simona LAIU: Părinții mei erau oameni frumoși, tineri, visători și total nepregătiți pentru viața de familie în care s-au băgat, ea la 20 de ani, iar el la 23. Mama, Silvia Olga, era unica fiică a lui Alexe Chesnoiu, inginer petrolier cu studiile făcute la Viena, mare moșier din Cezieni, Olt. Un om care făcea traduceri de specialitate din cinci limbi străine. Ei, bine, Alexe era ateu convins până când într-o iarnă, Maica Domnului i s-a arătat călare pe un bour alb și preț de câteva ore l-a îngenuncheat pe câmpurile acoperite de omăt dintre satele Fărcașele, Olt. Atât l-a întrebat: „De ce nu crezi?”. Când și-a revenit din șoc, Alexe era alt om. A ridicat biserică pe acel loc, pe care s-a dovedit că erau ascunse de timp ruinele unei mânăstiri arse de turci cu aproximativ două sute de ani în urmă. Tatăl lui Alexe, ardelean din Orăștie, era administratorul prințului Brâncoveanu. Străbunica era sârboaică din Banat. Mama mea a fost extraordinar de frumoasă, dar trecută prin fel de fel de neajunsuri ca fiică de „dușman al poporului”, adânc afectată atât de moartea timpurie a tatălui ei, cât și de lumea de vise arse, de așteptări fără de capăt și nemulțumiri săpate în sânge de la începutul Republicii Populare România. Tata, George, sau Ghiorghiuță cum îl dezmiarda mama lui, venea din Ghelăiești, Neamț, sat localizat direct pe vâna de aur cultural Cucuteni. Bunicul lui era picher în preajma celui mai frumos oraș al Moldovei, Piatra Neamț. Visător, fin, harnic, însă, precum meșterul muntean Manole, tata pare să se fi născut sub o stea fără de noroc. Orice clădea cu trudă și inimă multă se dizolva fără milă și fără pricină mai târziu, iar el, fără să cârtească, curajos și optimist, o lua de la capăt mereu și din nou, ba în altă țară, ba cu o altă femeie... Din acești părinți am ieșit eu, însă până să fac 4 ani, ei deja s-au despărțit. Tata a apucat drumul pribegiei, lucrând în petrol peste hotare, iar mama recăsătorindu-se, și-a întemeiat o altă familie și a trăit o nouă poveste. Pe mine m-au crescut bunicile, mai ales cea paternă, bunica Natalia de la Piatra Neamț.

Anca SÎRGHIE: Ce experiențe din anii de școală te-au modelat, determinându-te să-ți alegi un drum în viață? Care sunt cei mai importanți învățători sau profesori pe care ți-i amintești?

Simona LAIU: La Școala Generală Nr. 4 am făcut clasele I-V. Era o școală din cartierul Precista al orașului Piatra Neamț. Singura profesoară pe care mi-o amintesc cu recunoștință a fost doamna Cucu, profesoară de limba română. Era elegantă, exigentă, dar miloasă. A recunoscut imediat în mine aplecarea către scris, către citit și către lumea imaginației atunci când în una din temele de casă în care ni se cerea să descriem cum ne jucăm în timpul liber am scris în vocea copacilor din fața blocului meu și în care se cățărau zilnic „copiii cei mai obraznici” după cum ne numea doamna de la etajul 1 al blocului B3, scara A... Faptul că profesoara cea mai iubită a școlii mă aprecia pe mine, cel mai tăcut copil din clasă, a făcut minuni pentru cea care „scrisa” povești chiar înainte de a ști scrie, desenând! După doamna Cucu, a urmat doamna Lupu, profesoară de limba română la Școala Generală Nr. 8 din cartierul muncitoresc Dunărea a

orașului Hunedoara. Doamna Lupu era extraordinar de inteligentă, însă aspră ca o piatra de granit brut. Era o femeie care iubea poezia, care simțea limba română ca pe celulele ei, iar norocul a făcut ca și eu să simt la fel. Figura distinsă, palidă, în care erau săpate cearcăne vineții, fruntea înaltă încadrată de părul argintiu, strâns într-un coc mic la ceafa, îi dădeau formidabilei profesoare un aspect sever, trufaș chiar, iar nelipsita expresie de silă care plutea pe buzele strânse băga spaima în copiii care urlau ca lupii în timp ce pândeau pe coridoare venirea ei la clasă. Ei bine, doamna Lupu, la finele comentariilor mele la poezia „Patria mea” a lui Nichita Stănescu, fără să zâmbească, fără să trădeze emoție, a dat primul 10 din cariera ei! Înainte de a părăsi clasa, a aruncat pe catedră carnetul meu de note și a ieșit semețată ca o împărăteasă. Copiii din prima bancă de lângă catedră au luat carnetul, au răcnit nota și au fugit apoi cu el în mână prin toată școala să anunțe că „Lupu’ a dat 10!”. Am devenit peste noapte un soi de celebritate. Veneau copiii de la alte clase să mă întrebe dacă e adevărat. Voiau să vadă carnetul... Ani de zile mai târziu, am aflat de la o fostă vecină de bloc că doamna Lupu le-a povestit despre eleva ei favorită, Simona Laiu, ehe...

Anii de liceu au fost ca un fum, datorită plecării din România. Când am ajuns în sfârșit în Canada în 1991, am avut un profesor de istorie polonez, pe domnul Biernat, un om cald și plin de încurajare, un om care voia să gândim, să ne dea aripi și curaj să descoperim lumea mare... Prima facultate pe care am frecventat-o a fost York University din Toronto unde am ales să studiez istorie și psihologie: istorie pentru că voiam să aflu adevărul despre România și psihologie din dorința de a înțelege oamenii... Cea mai importantă dascăliță de la York University a fost profesoara de psihologia copilului, din anul 4, doamna Tiffrah Warner. O femeie frumoasă și bună ca un copil încrezător. Lecțiile ei de viață și pedagogie m-au șlefuit profesional și personal. Să vă dau un exemplu de cum proceda Tiffrah când era pusă în fața unei dileme didactice. Eram înrolată în cursul ei de Child Developmental Psychology, un curs greu și încărcat de cercetare în domeniul dezvoltării fizice și psihice a copiilor. Am predat marele proiect de la finalul anului, însă din cauza oboselii masive (lucram 6 nopți pe săptămână, deci dormeam cam 3 ore pe noapte, 6 nopți din săptămână), am omis să scriu o întreagă secțiune a proiectului pe care l-am predat fără să realizez, incomplet. Tiffrah a înțeles imediat că ceva nu este în regula și mi-a dat înapoi lucrarea cu o notă în care explica cum că, dacă vreau să rămân așa, lucrarea va primi nota C, deoarece îi lipsește secțiunea a 3 a în care trebuia să compar cele două secțiuni ale lucrării. Dacă însă doresc să iau A, ceea ce secțiunile 1 și 2 meritau, îmi oferă o săptămână peste termenul tuturor pentru a scrie secțiunea lipsă! Atât, nu mi-a cerut explicații, nu m-a certat și, mai ales, nu a fost indiferentă. Când am realizat greșeala, am rămas fulgerată! M-a impresionat mai ales faptul că, fără să mă știe personal la acel punct, fără să știe prin ce treceam, mi-a dat o șansă să dovedesc ce știu și m-a învățat atât de mult despre cum trebuie să fie un dascăl adevărat și despre ce trebuie să reflecte o notă. Evident, am scris a 3-a secțiune de cum am ajuns acasă și a 2 a zi proiectul întreg era pe biroul ei. Am rămas prietene de atunci deoarece oameni ca ea, sunt precum florile de colț...

Anca SÎRGHIE: Cum ar trebui să ni-o imaginăm pe Simona adolescentă și apoi tânără?

Simona LAIU: Simona adolescentă era înaltă, zveltă, cu părul șaten lung, pieptănat pe o parte. Era cu desăvârșire romantică. Îl citea pe Lermontov, dar îl adora pe Mihai Eminescu pe care îl citea mereu, fie pe autobuzul, fie pe trenul de navetă la liceu, între Hunedoara și Deva. Copilăroasă și naivă, Simona făcea parte dintr-un grup de fete cu care cutreiera dealurile de zgură din împrejurimile Hunedoarei în căutarea apusului de soare, sau, cu care se întâlnea la Pupi acasă ca într-o casă conspirativă, unde se mâncau covrigi calzi și se citeau „poezii interzise” (cenzurate) de regimul ceaușist... Băieții existau, dar nu rezistau pentru că, sincer, cine se putea compara cu Eminescu?! Așa că îi revenea bunicii Natalia rolul de a prelua florile puse de „băieții prozaici” ba la ușă, ba în cutia poștală, unele chiar aduse cu aplomb, în persoana!

Anca SÎRGHIE: Unde ai făcut studii superioare și ce importanță au avut ele pentru viața prezentă? Ce chipuri de profesori universitari ți-au rămas în gând? Dar întâmplări din studenție?

Simona LAIU: Liceul l-am terminat în Toronto, deoarece am ajuns în Canada în mijlocul clasei a XII-a. Cum spuneam, la York University am terminat un Bachelor of Arts în istorie și psihologie. Nu era ce visasem să fac la școală, întrucât, dacă nu emigram, voiam să dau la facultatea de teatru pentru care marele nostru actor Ion Caramitru se oferise să mă pregătească.

După York University am fost acceptată pentru masterat/doctorat la Institutul de Studii Est Europene de la University of London. Însă, ca emigrant, nu îmi permiteam costurile asociate cu plata pentru cursuri și cămin, așadar am încercat să obțin un împrumut bancar. Îmi mai trebuiau \$5 mii de lire sterline, bani pe care însă nu am reușit să îi obțin, neavând credit la bancă. Din exasperare, am ales iar

Planul B: un program de master în muzeologie de la Reinwardt Academy din Olanda, program pentru care aveam abia-abia banii necesari. Cu chiu, cu vai, am reușit să acopăr toate costurile și să parcurg cursurile programului, literalmente cu foamea în gât. Țin minte că îmi număram feliile de pâine ca să îmi ajungă pe o săptămână (două pe zi era rația) și chiar și așa, în ultima lună de școală, nu am mai avut bani de chirie, mâncare sau avion ca să mă pot întoarce în Canada. Am dormit precum o pisică vagabondă pe canapeaua unor colegele din America Latină.

Cum am ieșit din Olanda, e o minune. Mergeam pe străzile Amsterdamului fără vreo țintă, necăjită, îngrijorată de cum voi putea să plec acasă fără bani, udă până la piele, rugându-mă la Dumnezeu să mă ajute, să-mi arate calea... M-am oprit la un semafor și am auzit dulce grai românesc lângă mine. Un cuplu de tineri discutau între ei și m-am băgat și eu în vorbă. Până în ziua de azi, am acest impuls de a saluta concetățenii când sunt peste hotarele țării. Ce credeți că s-a întâmplat apoi? Ne-am înțeles între noi, iar peste câteva zile mă găseam fericită și salvată pe bancheta din spate a mașinii lor, în drum spre Cluj! De la Cluj am luat un tren spre Piatra Neamț unde Buni mă aștepta la gară. Când m-a văzut, mi-a spus că numai după voce m-a recunoscut, așa eram de slabă! De cum am intrat în casă, am căzut brusc la pat. Trei săptămâni m-a hrănit cu lingura la pat...

Când, în sfârșit, am ajuns în Canada, am început să lucrez în muzeele din Toronto. Câțiva ani mai târziu, am realizat însă că oricât încercam să îmi impun să îmi placă ceea ce făceam, nu puteam deloc să scutur starea de alienare de cultura canadiană cu care nu aveam cum să mă identific. Am realizat însă că îmi plăcea să vorbesc cu elevii care veneau în muzee, să povestesc cu ei, să schimbăm idei. Astfel, am mers la Facultatea de profesori OISE la Toronto University. Iată-mă, așadar, profă de liceu predând istoria, psihologia, antropologia, sociologia, legea și științele civice, elevilor de la clasele X-XII. Mi-a plăcut enorm să fiu înconjurată de copii și am făcut multe proiecte unice, care au pus numele școlii pe harta provinciei Ontario, cum ar fi plăcile istorice comemorative ale comunității pe care elevii mei de clasa a X-a le-au cercetat și desenat sau frescele istorice pictate de elevii mei de clasa a XII-a pe pereții interiori ai școlii...

Anca SÎRGHIE: Știu că ai ajuns din Canada în California. Cum s-a întâmplat o asemenea mișcare?

Simona LAIU: Da, în 2013, datorită serviciului soțului meu, Adrian, întreaga familie ne-am mutat în Silicon Valley, California, Statele Unite ale Americii. Precum o barcă fără vâsle, mă găseam într-o stare generală de plutire când, într-o dimineață, m-am întâlnit cu Sfânta Vineri! O bătrânică la alimentara italiană din Palo Alto m-a rugat să îi citesc ingredientele scrise pe un pachet de sare. Am citit și am comentat imediat că mi se pare bizar cum în America se pune zahăr în sare, în timp ce căutam să îi găsesc o sare pură, bună. Din vorbă în vorbă, bătrânică îmi spune că trebuie să aplic la Stanford University. A insistat, m-a făcut chiar să-i promit că voi încerca și mi-a dat cartea ei de vizită ca să ținem legătura. Am aplicat pentru Planul A, un Master la Stanford University și odată primită, având eu și banii pentru cursuri, de data asta, viața a părut că-mi dăruiește o pereche de vâsle noi-nouțe!

La Stanford, am făcut tot posibilul să studiez exact ce am vrut eu: istoria portului național românesc! În fiecare curs, cu excepția unuia singur (istoria renașcentistului american), am ales, cu permisiunea profesorilor, să cercetez aspecte ale istoriei României. Profesoara mea favorită de la Stanford a fost directoarea departamentului de istorie, doamna Paula Findlen. Cu ea am studiat istoria Veneției și în proiectele mele speciale, relațiile lui Constantin Brâncoveanu cu Republica Serenissima. Atât de mult i-a plăcut doamnei Findlen ce învăța ea despre Valahia și Brâncoveanu, încât m-a invitat să studiez la nivel de doctorat cu ea. Am fost deosebit de onorată și fericită, însă familia mea nu prea a rezonat cu ideea de a ne muta în Europa, unde eu aș fi mult timp plecată la cercetare în arhive la Veneția. Așadar, a trebuit să renunț. Aceasta a fost cea mai grea renunțare și reorientare de tip scolastic prin care am trecut vreodată. La Stanford University am crescut și am învățat enorm. Bibliotecile, campusul universitar, resursele facultății, calibrul profesorilor, totul a fost de o bogăție și la un standard din cele mai înalte.

Anca SÎRGHIE: Dacă ai fi protagonistă unui roman de dragoste, ce capitole ar avea acea carte?

Simona LAIU: Romanul de dragoste în care aș fi protagonistă ar avea capitole despre miracolul iubirii în umbra tot mai mare și mai mare a A.I.-ului (Inteligență artificială), despre pierdere (mai ales de sine), dar și despre regăsire și puterea care vine odată cu realizarea ideii că suferința, ca și dragostea, este

un dar. Eroina mea ar căuta iubirea într-o lume absurdă în care oamenii au uitat ce înseamnă a fi femeie sau a fi bărbat, în care iubirea dintre un bărbat și o femeie este o legendă din trecutul de care prea puțini își mai amintesc. Tot ce era cândva frumos, bun, adevărat, se topește în aerul în care se încălzește realitatea-reală cu realitatea-virtuală, în care glasul inimii a fost înlocuit de algoritmi care pun în mișcare roboții, de ceasurile ce bat în corul computerelor, în care ADN-ul uman este forțat să coexiste cu nanoroboții în trupurile hibride ale ființelor umane care par vii. Dar oare sunt? Și totuși, protagonista noastră reușește să găsească iubirea, cheia către comoara umanității. Fi-vor în stare, acești Adam și Eva de la finele secolului al XXI-lea, să păzească și să păstreze aprinsă candela iubirii? Capitolele ar putea fi însoțite de versete din „Cântarea Cântărilor” pentru că de acolo de unde Dumnezeu a fost alungat, viața însăși a fost alungată: „*Dragoste în vremea roboților/ «Să mă sărute cu sărutările gurii lui!», A fi sau a nu fi viu?/ «Trage-mă după tine! Să fugim împreună!», Floarea Vieții/ «Tu meriți să fii iubit», Pulbere de stele/ «Verdeața este patul nostru!»/ Cedrii sunt grinzile caselor noastre/ și chiparoșii sunt pardoselile noastre”...*

Anca SÎRGHIE: Cum ai ajuns în Hawai'i? Care au fost primele impresii pe care ți le-ai făcut când ai ajuns în acel rai pământesc?

Simona LAIU: În Hawai'i am ajuns în luna august a anului 2020. Precum Boccaccio, care fugise din calea ciumei negre și se retrăsese în vilele dealurilor toscane în secolul al XIV-lea, așa și noi am fugit din calea focurilor sălbatice din California și a nebuniei declanșate odată cu covidul. Ani de zile am venit în Hawai'i în vacanță. De fiecare dată ajungeam sleiți de puteri ca niște naufragiați, dar plecam refăcuți. Când am ajuns de data asta, aveam mari probleme cu plămâni, din cauza fumului de la focurile sălbatice care învăluiau California de 3 ani. Nu vă puteți imagina ce daruri neprețuite sunt cerul albastru, soarele, aerul curat, libertatea de mișcare... Aceste insule verzi din mijlocul Pacificului ne sunt casă în ultimii 3 ani și, ca natură, sunt într-adevăr un soi de rai pământesc. Nici măcar șerpi nu există! Totul e mai dulce și mai subtil aici, chipurile animalelor și ale pasărilor endemice, florile grațioase cum ar fi cele de ghimbir sau cele de plumeria care strălucesc în copaci ca niște stelute colorate alb, roz, galben, magenta... Curcubeiele vesele te întâmpină diminețile în timp ce aerul parfumat leagănă frunzele cocotierilor aliniați de o parte și alta a drumurilor... Oamenii însă sunt tare dușmănoși. Vina întregă a tuturor bolilor și bubelor lumii este atribuită în totalitate și exclusiv europenilor și americanilor albi care se pare că sunt țapii ispășitori ai vremurilor noastre... Aceste aspecte nu le realizezi decât trăind aici. Ca vizitator, treci prin filtrele specifice industriei turismului care îți vinde iluzia de ospitalitate și prietenie sub deviza „Aloha!”, ceva la fel de rar de întâlnit precum legendara pasăre Phoenix...

Anca SÎRGHIE: Care este povestea insulei voastre? Cu ce vă ocupați voi acolo? Ce tradiții interesante și ce sărbători aveți? Cum se organizează comunitatea românilor din Hawai'i?

Simona LAIU: Inițial, am locuit pe Insula Hawai'i zisă Insula Mare. Insula Hawai'i este centrul spiritual al religiei vechilor hawaiiieni care, pe lângă faptul că erau canibali, practicau un soi de animism. Toate insulele sunt formate de lava ieșită din vulcanii subacvatici. Insula Hawai'i are în prezent 5 vulcani activi. Veșnicile cutremure ne făceau să ne simțim ca și cum am trăi pe spinarea unui dragon. Dintre vulcanii de pe Insula Mare, Kilauea este cel mai activ, iar Mauna Kea cel mai semnificativ pentru spiritualitatea nativilor. Dacă ar fi să fie măsurat de la baza de pe fundul Oceanului Pacific, Mauna Kea ar fi cel mai înalt munte din lume. Considerat de hawaiiieni drept casa zeilor și buricul lumii, Mauna Kea are la vârf un lac glaciar în care femeile, drept ofrandă zeilor, aruncă și astăzi cordoanele ombilicale ale pruncilor. Localnicii sunt o combinație între felurite populații din insulele Pacificului (Japonia, Tonga, Filipine, Samoa, Indonezia, etc.) și Asia în general (China, Korea, Tailanda, Cambodgia, etc). Hawaiiienii „pur-sânge” sunt mai puțin de 0.2%. Ei celebrează, pe lângă sărbătorile creștine aduse de misionarii americani și europeni, sărbătorile legate de zeități ale vechilor *ali'i* (nobili), cum ar fi zeița focului, numită Pele. Dansul cu incantație numit „*hula*” este una din cele mai importante verigi culturale care leagă trecutul cu prezentul acestor insule.

Precum Saxon și Jack din „Valea Lunii” a lui Jack London, Adrian și eu tot căutam Valea Lunii noastre în lumea largă. Așadar, anul acesta, ne-am mutat pe insula Oah'u, în orașul Honolulu, capitala statului Hawai'i. Este o insula superbă, cu mare și munte aproape oriunde te-ai afla, însă fără amenințarea vulcanică constantă de pe Insula Mare. Pe lângă aerul dulce, ai și muzee, galerii de artă și concerte simfonice. Dar români nu sunt nici aici. La biserică mă duc la ruși sau la greci, nu este biserică românească ortodoxă și îi duc lipsa...

Anca SÎRGHIE: Cum ți-a venit ideea masteratului tău și ce etape ai parcurs ca să-ți definitivezi teza de doctorat?

Simona LAIU: De mică am fost fascinată de textile, culori, fibre, texturi. Am, de asemenea, ceea ce se numește în neuropsihologie *synthesia*, un fenomen care se petrece când un simț trece prin alt simț: „văd” culorile literelor, ale cuvintelor, ale numelor; de asemenea, am senzația de „citire” a țesăturilor în funcție de culorile lor. Colecționez de ani de zile articole de port țărănesc românesc pe care le studiez și prin care îmi completez nevoia de a fi conectată la seva culturală a țării, oriunde m-aș afla în lume. Teza a pornit de la întrebarea: Ce este portul național și cum se diferențiază el de portul popular ori de portul țărănesc regional? Pe măsură ce am cercetat subiectul, am găsit cheia citirii portului național. Etapele parcurse de mine au fost: culegerea de informație legată de portul românesc din orice domeniu, fie el economic, istoric, cultural sau etnografic, din surse textile, scrise sau orale, urmat de găsirea punctelor de reper sau intersecție. Aceste puncte de reper formează hotare, o hartă pe care pot urmări cursul exact al întrebării de la care am pornit și cu ajutorul căreia, precum exploratorii din vechime, am putut descoperi noi teritorii pe care să le numesc fără teamă. A fost foarte important pentru mine să știu tot ce se știa până la mine, să pornesc de la arhive (fie ele scrise sau textile) și specialiști pentru a putea avansa cunoașterea subiectului. De asemenea, a fost foarte important pentru mine să reprezint România la Stanford University, pentru profesorii și colegii mei, dar și în viața de zi cu zi a noastră ca familie, oriunde ne-am afla.

Anca SÎRGHIE: Cum vei organiza lansarea cărții tale și în Hawai'i, în România și în alte țări, chiar prin zoom?

Simona LAIU: Dacă Dumnezeu mă ajută să public cartea în limba română, în țară, cred că mi-ar plăcea foarte mult să fiu în mijlocul comunităților de gen șezători unde cămașa românească în toată splendoarea ei este reînviată. Aceste comunități sunt răspândite în toate marile centre culturale din România, dar și în sate și orașele, chiar și în afara țării, printre emigranții români din Europa, Canada și America. Este normal să o duc ca pe un prinos în toate marile comunități de români din diaspora Americii și Canadei, pentru că din mijlocul ei s-a ridicat, ecou al acelorași doruri împărtășite.

Anca SÎRGHIE: Care sunt planurile tale de viitor?

Simona LAIU: Am multe, multe vise și planuri legate de cercetarea portului românesc. Dar cel mai important este cel de a ne repatria la momentul potrivit. Până atunci, mă găsiți cutreierând lumea, azi tocmai în Honolulu, mâine cine știe unde, învesmântată în *ia românească* pe care o duc cu mine pretutindeni ca pe o armură a Frumosului...

Anca SÎRGHIE: Țin să-ți mulțumesc, frumoasă și dragă doamnă Simona Laiu, pentru mărturisirea făcută cu atâta sensibilitate, una din care am desprins un destin românesc dintre cele mai cutezătoare, ce mi-a fost dat să cunosc.